

EESTIMAA LOODUSE FOND

Haapsalu Linnavalitsus
hlv@haapsalulv.ee

7. veebruar 2022, nr 31

Eestimaa Looduse Fondi soovitusel Haapsalu linna üldplaneeringu eeskirja metsaalade majandamiseks ja kaitseks

Täname võimaluse eest kommenteerida Haapsalu linna üldplaneeringu eeskirja! Saadame oma ettepanekud ja soovitusel üldplaneeringu eeskirja täiendamiseks ja täpsustamiseks linna metsaalade paremaks majandamiseks ja kaitseks.

Sissejuhatus

Haapsalu üldplaneering loob ruumilise aluse Haapsalu arengukava eesmärkide saavutamisele. Arengukavas nähakse Haapsalut keskkonnasõbraliku, hästi hoitud rohealade ja rohetaristuga piirkonnana, kus on omavahel tihedalt põimunud kultuur, tervisesport, turism ja loodus. Haapsalu pakub tänu hästi hoitud loodusele kohalikele elanikele kvaliteetset elukeskkonda ja on ühtlasi piirkonna loodus-, pere- ja terviseturismi mootoriks.

Haapsalu arengukava kuni aastani 2028 sätestab, et uue üldplaneeringu koostamise käigus analüüsitakse linna rohevõrgustikku ja väärtuslikke maastikke ning täiendatakse kõrgendatud avaliku huviga alade nimekirja.

Lisaks rannikualade kaitsele pannakse eraldi rõhku linna ümbritseva rohevõrgustiku kaitsele ja arenguvajadustes tuuakse eraldi välja:

- RMK kõrgendatud avaliku huviga alade nimekirja täiendamine Haapsalu linna ümberasuvate väärtuslike maastikega Valgevälja, Kiltsi, Nõmme, Rohuküla ja Pusku külades;
- RMK kõrgendatud avaliku huviga alade nimekirja täiendamine Uuemõisa aleviku ümbruses, külade ümbruses ja asulate juurdepääsuteede ääres. Haapsalu linna metsade uuendamisel teostatakse lageraiet vaid põhjendatud vajadusel, nt olulise metsakahjustuse korral.

Haapsalu üldplaneeringu loodus- ja kultuurikeskkonna säilitamise ja arengu eesmärgid näevad ette, et Haapsalu linnas on hoitud kogukondadele olulised metsad, merekallas ja märgalad, mis võimaldavad kohalikele mitmekülgseid puhkevõimalusi ning külalistele võimalusi Haapsalu linnale iseloomulike loodus- ja kultuuriväärtuste tutvustamist. Looduskeskkonna eripära säilimine kultuuriväärtuste kõrval aitab kaasa nii ökoloogilise kui ka kultuurilise

SA EESTIMAA LOODUSE FOND

Staadioni 67, Tartu 51008 +372 742 8443 elf@elfond.ee www.elfond.ee
Reg nr 90001457 EE282200221005100292 (Swedbank)

keskkonna säilimisele ning Haapsalu linnale hea võimaluse eristumiseks ja enda tutvustamiseks nii lähematele kui ka kaugematele külalistele.

Lähtudes Haapsalu arengukava eesmärkidest ja üldplaneeringu mõttest soovitab Eestimaa Looduse Fond Haapsalu üldplaneeringu eelnõus määratleda piisav rohevõrgustik.

Rohevõrgustiku peamised eesmärgid on:

- elurikkuse kaitse ja säilitamine;
- kliimamuutuste leevendamine ja nendega kohanemine;
- rohemajanduse sh, puhkemajanduse edendamine.

Selleks, et rohevõrgustik saaks oma funktsioone täita, peab see olema piisavalt suur ja üldplaneeringus peavad olema kehtestatud põhjendatud piirangud rohealade kaitseks.

Rohevõrgustiku alade täiendamine

1. Soovitame täiendada üldplaneeringu eeskirja punkti „3.2.4 Väärtuslikud maastikud“ lõiguga väärtuslike metsamaastike kohta, millega kaitsta Valgevälja, Pullapää, Herjava ja Haeska KAH alasid, kanda need üldplaneeringu kaardile ning kehtestada seal samad piirangud nagu II kategooria kaitsealuse metsa maa-ala kaitse- ja kasutustingimuste puhul.

Nimetatud metsad on väärtuslikud, sest asula lähedal on need olulisteks rekreatsioonialadeks. Linna- või asulalähedased väärtuslikud metsamaastikud pakuvad esteetilist naudingut ja on kohalike elanike jaoks olulise tähtsusega puhkealad, samuti on nad olulised metsaelustiku jaoks. Valgevälja on kohalike hulgas hinnatud marja- ja seenemets. Ühtlasi on Valgevälja KAH ala metsas kaitsealuste nahkhiirte elupaigad. Herjava piirneb Silma looduskaitsealaga ja seal asub merikotka pesa. Haeska küla poole viiv tee on Matsalu Rahvuspargi ühe populaarseima ja Põhja-Euroopa ühe parima linnuvaatlustorni juurde viiv tee. Tee äärde jäävad metsad on tugeva majandussurve all ja suures osas juba lagedaks raiutud, seepärast vajab Haeska KAH ala mets kindlasti säilitamist, et püsiksid metsaliikide elupaigad ning kohalikel elanikel ja loodusturistidel oleks võimalik nautida metsakeskkonda. Pullapää mets on maastikukaitseala ja oluline puhkemets. Seal on ratta- ja krossisõidu rajad.

2. Lisaks soovitame analüüsida Haapsalu arengukavas nimetatud, kuid praegu RMK KAH alade hulka mitte kuuluvate väärtuslike maastike Nõmme, Rohuküla ja Pusku külade olemust ja vajadusel nende lisamist Haapsalu üldplaneeringu väärtuslike metsamaastike hulka.
3. Soovitame täiendada punkti 3.2.1.1. Paralepa maastikukaitseala kaitse alla võtmise eesmärk ja põhjendused ning lisada sinna täiendavad selgitavad lõigud:

Kaitse alla võtmise põhjendused

1. Paralepa maastikukaitseala võetakse kohaliku kaitse alla puhke- ja ajaloolis-kultuuriliste väärtustega maastiku säilitamise, rohevõrgustiku sidususe tagamise, loodusliku mitmekesisuse säilitamise, kaitsealuste liikide ja nende elupaikade, metsa vääriselupaikade, puhke- ja virgestusalade kaitse eesmärgil.

2. Paralepa piirkonnas, nii Haapsalu linnas kui ka Kiltsi külas asuvad metsad on kohaliku elanikkonna meelis marja- ja seenemetsad ning peamine rekreatsiooniala, kus asuvad Paralepa terviserajad ja mida läbib ka rahvusvaheline ranniku matkatee. Praegu veel riikliku kaitse all olev Paralepa parkmetsa osa on kaitse alla võetud ajalooliselt kujunenud planeeringu alusel dendroloogiliselt, kultuurilooliselt, ökoloogiliselt, esteetiliselt ja puhkemajanduslikult väärtusliku puistuna ning pargi- ja aiakunsti hinnaliste kujunduselementide säilitamiseks ja arendamiseks. Oluline on säilitada ja kaitsta ala maastikulisi ja looduslikke väärtusi, et oleks tagatud selle ajaloolise parkmetsa järjepidev ja terviklik kaitse.
3. Puhkemetsade väärtust tõstab puistute erillemisus: lisaks tüüpilistele männipuistutele leidub siin ka näiteks kuusikuid, kaasikuid ja segapuistuid, mis kokku moodustab mitmekesise metsamaastiku. Kõige suuremaks ohuks siin on liiga intensiivne metsade majandamine lageraietega, mis mõjutab negatiivselt nii metsade ja maastike ilmet kui ka bioloogilist mitmekesisust.
4. Uuringud kinnitavad, et koduümbruse atraktiivne looduslik keskkond aitab parandada inimeste füüsilist ja vaimset tervist ja julgustab inimesi tervisesporti tegema. Kuna just vanemad metsad pakuvad inimestele rohkem esteetilist naudingut ning on ka elurikkamad, siis on soov neid kaitsta ja säilitada.
5. Kogu alal asuvad 2,5 km valgustatud liikumistrada, 4,6 km liikumistrada ja 4,5 km matka- ja jalgrattakrossirada ning Paralepa-Pullapää metsanduslik õpperada. Liikumistradasid kasutavad tervisesportlased jooksmiseks, käimiseks, kepikõnniks, orienteerumiseks, suusatamiseks ja ratsutamiseks. Koolid viivad seal läbi kehalise kasvatus tunde, lasteaiad matku ja piknikke. Jalgrattakrossiradade kasutajaist on moodustunud Paralepa Jalgrattaklubi, kelle eestvedamisel korraldatakse erinevaid jalgrattavõistlusi, millest tuntuim on Marimetsa Kapp. Tulevikus võiks arendada radade sidusust ja märgistust, samuti võiks kavandada lõkke- ja puhkealaseid. Paralepa metsa linnapoolses servas on vastavatud kõrgseikluspark, metsa on avastanud ka geopeituse mängijad. Siin asub Paralepa-Pullapää metsanduslik õpperada, mille hariduslikku potentsiaali võiks edasi arendada ja täiendada näiteks püsimeetsandust ja mullastikku, aga ka looduskaitset ja bioloogilist mitmekesisust tutvustavate siltidega. Selle raja läbimine ja läbitöötamine võiks olla osa piirkonna koolide loodusõpetusest.
6. Paralepa mets on oluline Haapsalu linnale ka bioloogilise mitmekesisuse säilitamise seisukohast.

Piirangud metsade kasutamisel

Kohalik omavalitsus ei saa moodustada maastikukaitseala. Üldplaneeringuga saab luua kohaliku omavalitsuse poolt moodustatava kaitseala.

Soovitame täiendada punkti „3.2.1.3. Kohaliku kaitsealuste metsade kaitse- ja kasutustingimused“ sõnastust järgmiselt:

1. I kaitsekategooria kohaliku kaitsealuse metsa maa-ala kaitse- ja kasutustingimuste osas lisada praegusele tekstile „Maa-alal on keelatud uuendusraie ja lubatud hooldusraie ning valikraie.“ täiendavad tingimused:

Maa-alal on keelatud uuendusraie ja lubatud hooldusraie ning valikraie. Valik- ja hooldusraie korral ei tohi puistu täius langeda alla 0,6. Kui seda ei ole võimalik järgida, siis ei tohi korraga välja raiuda üle 15% tagavarast.

2. Täiendada II kaitsekategooria kohaliku kaitsealuse metsa maa-ala kaitse- ja kasutustingimusi järgnevalt:

Metsade tulunduseesmärgil majandamine ei kuulu rohealade põhifunktsioonide hulka. **Linnalähedaste rohealade metsade põhieesmärk on säilitada looduskeskkonda ja pakkuda linlastele ning küllastajatele puhke- ja virgestusvõimalusi.** Seetõttu on seal oluline keskkonda ilmestavat metsa kui kooslust rohealade põhieesmärkide täitmiseks järjepidevalt säilitada. Uuendusraie korral ei oleks linna rohealade põhieesmärkide järjepidev täitmine tagatud, kuna selle käigus likvideeritakse alalt kõik puud (peale üksikute säilik- või seemnepuude), mistõttu jäävad need metsaosad mitmeks aastakümneks kõrgmetsata. Selline raie toob kaasa negatiivseid muutusi elustikule ja elanike puhkevõimalustele. Linna metsade elustikulise ja rekreatiivse väärtuse järjepideva säilimise tagab see, kui metsade majandamisel rakendatakse valdavalt püsimeetsanduse võtteid valikraiega ja hooldusraiega.

Metsanduse arengukava alusuuringus kuni aastani 2030 <https://dspace.emu.ee/xmlui/handle/10492/4578> seisab:

Metsade struktuuri sobivust rekreatsiooniks on inimeste eelistuste tasemel palju uuritud. Üldiselt loetakse headeks puhkemetsadeks küpseid ja vanemaid metsi, kus lageraieid peaaegu ei ole, kuid mets on hõre (nt Eggers jt 2017). Eriti madala rekreatsioonilise väärtusega on noorendikud (Edwards jt 2011).

Näiteks on Kuusalu Vallavolikogu Rehaste kaitseala loomise põhjenduses https://www.riiqiteataja.ee/aktiivisa/4251/0201/2083/Lisa_Rehatse_eeskirjale.pdf toonud välja, et *puhkemaastiku puhul lisab metsa vanus metsale järjest enam väärtust ja atraktiivsust. Ja hoidmaks metsaelustikku ja puhkemaastikku, on vajalik piirata piirkonnas suurepindalisi raieid, sest väärtuslikke maastikke ohustab eelkõige hoolimatu majanduslik ekspluateerimine, metsade puhul eelkõige lageraied. Teises järjekorras hoolduse puudumine ja vandaliseerimine.*

Haapsalu arengukava näeb ette, et tänu hästi hoitud loodusele pakub piirkond kohalikele elanikele kvaliteetset elukeskkonda, kuid ka on loodus-, pere- ja terviseturismi mootoriks. Heas looduslikus seisus linnalähedased rohealade metsad võimaldavad küllastajal väikese keskkonnakuluga oma küllastust mitmekesistada ja puhata nii mere ääres kui ka metsakeskkonnas. Soovitame Haapsalu piirkonnale linnalähedasi metsi mitte raiuda, vaid keskenduda seal hoopis loodussõbralike puhkevõimaluste parandamisele.

Samuti on uuendusraie keelamine oluline kaitsealuste nahkhiirte ja teiste liikide elupaikade säilimiseks.

Eelnevat kokkuvõttes on Eestimaa Looduse Fondi kindel soovitus mitte lubada ka II kategooria metsades uuendusraiet. Kui on selleks väga mõjuvad põhjused ning on olemas kohalike kogukondade ja teiste huvigruppide nõusolek ja ollakse täiesti kindel, et alade loodusväärtused ei saa kahjustatud, siis võiks uuendusraiet lubada ainult väga piiratud mahus ja tingimustel.

Soovitused uuendusraie tingimuste seadmisel:

1. Uuendusraie langile piirneval alal võib teostada uue raie kui mets raielangil on uuenenud;
2. Mets loetakse uuenenuks kui hektaril kasvab vähemalt 1500 4-meetri¹ kõrgust ja kõrgemat harilikku mäнди või vähemalt 1000 4-meetri kõrgust ja kõrgemat harilikku kuuske või vähemalt 1500 4 meetri kõrgust ja kõrgemat muud metsa uuenenuks lugemisel arvesse võetavat puuliiki;
3. Puud peavad olema elujõulised ja paiknema ühtlaselt kogu uuendataval alal. Puude olemasolu pole nõutav hukkunud metsaosas või raiesmikul paiknevates looduslikes sulglohkudes, oksavallidel ja raiejäätmetega tugevdatud kokkuveoteedel. Uuendusraiet tohib teostada maksimaalselt 5%-l metsala (KAH ala) pindalast 10 aasta jooksul.

Soovitused II kategooria piirangute täiendamiseks:

1. Maa-alal on keelatud uuendusraie ja lubatud hooldusraie ning valikraie;
2. Valik ja hooldusraie korral ei tohi langi täius langeda alla 0,6. Kui seda ei ole võimalik järgida siis ei tohi korraga välja raiuda üle 15% tagavarast.
3. Turberaie langi maksimaalne suurus võib olla 2 ha, kusjuures turberaie järkude teostamise vahe peab olema vähemalt 20 aastat.

Nii I kui ka II kategooria kohaliku kaitsealuse metsa maal peaks olema keelatud puhtpuistute kujundamine ja energiapuistute rajamine, samuti puidu kokku- ja väljavedu külmumata pinnaselt või pinnast kahjustades. Pinnase kahjustamine rikub ala esteetilist väärtust ja kahjustab looduslikku taimestikku.

Haapsalu üldplaneeringu praeguse projekti leheküljel 58 on lõik:

Metsa majandamisel rohekoridoris vältida üle 2 ha suuruseid raielanke.

Keskkonnaagentuuri Rohevõrgustiku planeerimisjuhend

https://keskkonnaagentuur.ee/sites/default/files/rohev6rgustiku-planeerimisjuhend_20-04-18.pdf juhendab:

Planeerimiseaduse § 75 lg 1 p 10 kohaselt on üldplaneeringu üheks ülesandeks RV toimimist tagavate tingimuste täpsustamine ning sellest tekkivate kitsenduste määramine.

Tulenevalt sellest sättest ning PlanS § 74 lg-st 3, mille kohaselt võib ÜP alusel kinnisomandile seada kitsendusi, on ÜPdes RV käsitlemisel KOV ülesandeks mitte anda vaid üldiseid suuniseid ja soovitusi, vaid vajadusel seada ka RV eesmärkide täitmiseks vajalikke omandiõiguse piiranguid (kitsendusi).

RV ühe põhieesmärgi, ÖS-ide terviklikkuse ja elurikkuse säilitamise saavutamiseks on vajalik vältida ja leevendada looduslike elupaikade killustatust, mida peetakse elupaikade kahanemise kõrval üheks elurikkuse kahanemise olulisemaks põhjuseks. Kasutustingimuste ja piirangute sõnastamisel on kõige olulisem tagada õiguselgus.

---

¹ 4 meetri soovitus tuleb teadusuuringust: Pâquet, J., & Bélanger, L. (1997). *Public Acceptability Thresholds of Clearcutting to Maintain Visual Quality of Boreal Balsam Fir Landscapes*. *Forest Science*, <https://academic.oup.com/forestscience/article/43/1/46/4627363?login=true>

Praktikas tähendab õigusselguse põhimõtte järgimine RV-sse kuuluvatel aladel kehtivate piirangute määratlemisel eelkõige seda, et vältida tuleks sõnastust, millest ei ole üheselt arusaadav, kas tegemist on soovitusel või konkreetse nõudega. Arvestada tuleb, et soovituslikuna sõnastatud meetmeid ei pruugita kinnistuomanike poolt järgida

Seetõttu soovib Eestimaa Looduse Fond sõnastada rohekoridega seotud raietegevuse piirangu konkreetsemalt ja vähendada rohekoridori tehtava raielangi suurust nii, et metsa majandamisel rohekoridoris on üle 1 ha suuruste raielanke tegemine keelatud.

Kokkuvõte

Keskkonnaagentuuri Rohevõrgustiku planeerimisjuhendis on kirjas:

Linna RV-le on reeglina seatud kaks peamist eesmärki. Esmaseks RV ülesandeks on tagada inimestele kvaliteetne elukeskkond, luua võimalus liikuda vabas õhus, kasutades erinevaid kergliiklemise viise ning tehes seda võimalikult tervislikel liikumisteedel. Teiseks linna rohestruktuuri ülesandeks on hoida, kaitsta ja soodustada linna looduslikku mitmekesisust. Lisaks ülalnimetatud ülesannetele muutuvad RV alad aina olulisemaks kliimamuutuste kontekstis.

Kui suure igapäevase nõudlusega puhkeotstarbeline ala kattub 1/3 osas rohevõrgustikuga, siis võib RV-d pidada puhkeotstarbeliselt hästi toimivaks. Ja linna piirist kuni 10 km kaugusele jääv RV, mis võimaldab ligikaudu poolepäevast vabas õhus puhkamist (pikem jalutuskäik või piknik) Kui linnapiiri 10 km puhvrast on üle 1/3 kaetud RV-ga, võib RV-d pidada puhkeotstarbeliselt hästi toimivaks.

Linna ruumilise arengu eesmärkidest lähtuv rohealade ülesannete määramine linna üldised ruumilise arengu eesmärgid ja keskkonnaprobleemid määravad suuresti ära ka rohealade ülesanded. Kuurortlinnades on eelkõige oluline rohealade puhkealane kasutus.

Haapsalu ainulaadne positsioon ja võimalus säästliku puhkemajanduse arendamisel ning teisalt paiknemine Eesti ühes suurima loodusliku mitmekesisusega piirkonnas võimaldab ja samas kohustab üldplaneeringu tegemisel arvestama sellega, et linna ümbritsev rohevõrgustik oleks piisava suurusega ja põhjendatud piirangutega. Eestimaa Looduse Fond tunnustab Haapsalu linnavalitsuse tööd üldplaneeringu koostamisel ja soovib üldplaneeringusse lisada käesolevas dokumendis toodud ettepanekud, et täita Haapsalu linna arengukava eesmäärke ja mõtet.

Lugupidamisega

allkirjastatud digitaalselt

Siim Kuresoo
juhatuse liige

Kontakt: Bert Rähni, ELFi kohalike metsaotsuste projekti juht, bert@elfond.ee